

Nieuwsfeiten checken?

Noord-Iraakse Koerden krijgen journalistiek onderwijs

Niet in Koerdistan

in het mediacentrum van Nederlandse Judit Neurink

Judit Neurink leidt een mediacentrum in Koerdistan, waar ze lokale journalisten op een hoger plan wil brengen. Ook gezagdragers krijgen er journalistiek onderricht.

Door MICHIËL HEGENER

SULEYMANIA, 7 APRIL. Wie zich in Nederland zorgen maakt over de toekomst van gedrukt nieuws, moet eens naar Erbil, Suleymania of een andere stad in Iraaks Koerdistan. Kiosken bieden tientallen dagelijks, (twee-)wekelijks of gewoon onregelmatig verschijnende kranten. Ze zijn vrij dun, niet duur, talrijk en ongeacht voor wie de nuance zoekt. Dat laatste is juist een reden waarom ook in Koerdistan sommigen zich zorgen maken over de gedrukte media.

„Hoezo feiten checken? Hoezo een tweede bron opvoeren? Waarom zouden we dat doen als het interessant nieuws is?” Zo schetst Judit Neurink, correspondent van *Trouw*, de houding van de Koerdische journalist. Ze is tevens directeur van het Onafhankelijk Mediacentrum in Koerdistan (IMCK) in Suleymania, dat ze in 2008 opzette om de Koerden iets te leren over verantwoorde journalistiek.

Neurink: „De houding van journalisten hier is: We hebben nu toch persvrijheid? We mogen toch alles? Ja, maar er zit wel een grens aan. Een van de dingen die onze cursisten leren, is dat ze een afweging moeten maken tussen de waarde van nieuws en de schade die het toebrengt. Mag je het zomaar opschrijven als je iets negatiefs over iemand weet?”

Dat je informatie moet doseren, dat je feiten controleert voor je ze afdrukt, dat het beter is wederhoor toe te passen – voor veel Koerdische journalisten is dat nieuw. De cursussen die het IMCK daarom voor hen organiseert, worden doorgaans gegeven door westerse journalisten – vaak Nederlandse, want die hebben volgens Neurink het vermogen zich in te leven in een vreemde cultuur. „Amerikanen fietsen overal overheen, is mijn ervaring.”

Frits van Exter, hoofdredacteur van *Vrij Nederland* en eerder Neurinks chef bij *Trouw*, kwam al een paar keer naar Suleymania. Docenten ten tijde van dit gesprek zijn onder anderen Wendelmoet Boersema, chef van *De Verdieping* van *Trouw*, Karin Greep van RTL Nieuws en Kees Schaepman, ex-Vrij Nederland, ex-VPRO.

In haar recente boek *Mijn Iraakse Familie* benadrukt Neurink dat democratie en journalistiek niet zonder elkaar kunnen, terwijl in Iraaks Koerdistan juist groot wantrouwen tussen beide bestaat. „Politiek en journalistiek kunnen slecht met el-

Kiosken in Koerdistan zijn grote leestafels. De kranten zijn vaak gebonden aan politieke partijen. Foto Judit Neurink

Correspondent

Judit Neurink (1957) werkte voor de NCRV, VARA, KRO, AVRO en was correspondent Midden-Oosten en Noord-Afrika bij het Radio 1 Journaal. Nu

schrijft ze vooral voor *Trouw*. Ze leidt het IMCK in Suleymania, waar ze sinds 2008 woont. In 2009 verscheen van haar *De bange stad*, over vluchtelingen uit Bagdad, en in 2011 *Mijn Iraakse Familie* over het IMCK.

kaar omgaan en dat komt voor een deel doordat Koerdische journalisten niet weten hoe zich te gedragen. Ze stellen verkeerde en rottige vragen, vaak heel agressief. Ze kennen

de gedragscodes niet.”

Ook de Koerdische samenleving vindt dat je niet alles zomaar kunt opschrijven. Journalisten zijn in veel kringen verdacht doordat ze onzorgvuldig berichten, maar ze zijn niet de enige schuldigen. Veel Koerdische politici, bestuurders en zakenlieden zijn niet enthousiast over het idee dat ook minder gunstig nieuws naar buiten mag komen.

Neurink: „Onafhankelijke media bestaan hier vrijwel niet, kranten zijn bijna allemaal verbonden aan een van de twee grote politieke partijen, de PUK en de KDP. Je had hier een onafhankelijke krant, *Rojnama*, en tv-station KNN, maar beide zijn overgenomen door de nieuwe partij Goran. Alleen de kranten *Awena* en *Hawlati* zijn min of meer ongebonden.” Het resultaat van die onafhankelijke berichtgeving is dat tegen *Awena* nu vijftien strafzaken lopen. De hoofdredacteur zit volgens Neurink meer op het politiebureau dan op zijn redactiekantoor.

De Perswet die het parlement van de semi-onafhankelijke Iraaks-Koerdistaanse Regio (IKR) in september 2008 aannam, is volgens Neurink gemodelleerd naar westerse perswetten en niet slecht. Zo is het verboden journalisten en redacteuren te arresteren. „Dus wat gebeurt er? Journalisten worden aangeklaagd op grond van het strafrecht. Gaan ze een paar dagen in voorarrest, een week maximaal. Dan komen ze op borgtocht vrij en horen er meestal niets meer over.”

En er worden hoge boetes geëist tegen kranten. „*Hawlati* kreeg in 2009 een boete van duizenden dollars omdat ze hadden bericht over zelfverrijking door Jalal Talabani, de Koerdische president van Irak, en Masoud Barzani, president van de IKR. Barzani liet het bij een verklaring, Talabani liep naar de rechter.”

Probleem is volgens Neurink dat echt onafhankelijke rechters zeldzaam zijn. „De meesten zijn verbonden aan KDP of PUK. Dus als een klacht tegen een PUK-krant wordt

behandeld door een KDP-rechter is winnen bijna onmogelijk.”

Het stuk over de inhalijsheid van Talabani en Barzani was een opinie-stuk dat abusievelijk als nieuws op de voorpagina werd geplaatst. Daarin zat een deel van het probleem. Maar wat Soran Mama Hama van het maandblad *Lveen* in juli 2008 schreef over prostitutie in Kirkuk, georganiseerd door de Koerdische plaatselijke autoriteiten en benut door politieagenten, klopte volgens Neurink wel. De auteur werd kort na publicatie vermoord. En dat was weer een paar weken nadat hij bij het IMCK een cursus had gevolgd.

In haar boek schrijft Neurink: „Sorans dood is een schok [...] omdat de kiem voor het bewuste artikel is gelegd bij die workshop. En omdat hij ‘bestraft’ is toen hij toepaste wat hij bij ons geleerd had. Onderzoeken, feiten combineren, checken en publiceren.”

Omdat het conflict tussen journalistiek en het gezag van twee kanten

komt, geeft het IMCK ook cursussen voor kaderleden van partijen en voor de Assaish, de Koerdische geheime dienst. „Want ook veel Iraakse politici zijn zoekende, nu de verstikkende onderdrukking uit het verleden is weggevallen”, verduidelijkt Neurink.

Nieuw is ook de postdoctorale opleiding journalistiek van acht maanden. Neurink: „Een van de grote problemen van de journalistiek hier is het ontbreken van specialisten. Een journalist is hier een journalist. Zelfs in belangrijke onderwerpen als olie en cultureel erfgoed is niemand gespecialiseerd.”

De enige echte specialiteit van de krantenjournalistiek als geheel is de politiek. „Zelfs economie blijft onderbelicht. Daar begrijpen ze heel weinig van”, zegt Neurink. „Gewone *human interest*-verhalen vind je hier ook bijna niet.”

En dat moet anders, vindt ze. Inmiddels hebben ruim duizend Koerdische journalisten een cursus bij het IMCK gevolgd.